

Xalidə Mehdi qızı AĞAYEVA, i.f.d., dosent
Xaliq Əlovsat oğlu MUSAZADƏ
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

KİÇİK BİZNESDƏ İNNOVASIYA POTENSİALI

Xülasə

Bu məqalənin məqsədi kiçik biznesin innovasiya potensialından istifadənin beynəlxalq təcrübəsini və ölkə müəssisələrinin bundan yararlanma imkanlarını təhlil etməkdir.

Müasir şəraitdə innovasiyalar iqtisadi inkişafın müəyyən edici amillərindən birinə çevrilir. Kiçik biznes bu prosesin mühüm tərkib hissəsidir. Şirkətlərin imkanlarının fəaliyyətə çevrilməsi daha çox onların innovasiya potensialından asılıdır. İnnovasiya potensialını qiymətləndirmək üçün indeks sistemindən istifadə olunur. Səviyyədən asılı olaraq, bu cür potensial sənayedən sənayeyə fərqlənə bilər.

Ölkə müəssisələri arasında innovasiya fəallığının nisbətən aşağı səviyyədə olması onları xarici şirkətlərin təcrübəsinə nəzər salmağa vadar edir. Burada əsas məsələlərdən biri daxili və xarici amillərin qarşılıqlı əlaqədə istifadəsini nəzərdə tutan sistemli yanaşmadır. İnnovasiya fəaliyyətinin nəticələri bir-başına biznes prosesinin təşkili xarakteri ilə bağlıdır. Bu zaman hədəfin qoyulması, innovasiya potensialının qiymətləndirilməsi və innovasiya fəaliyyətinin növünün müəyyən edilməsi əsas elementlərdir. Kiçik biznesin iri şirkətlər və tədqiqat təşkilatları ilə inteqrasiyası böyük imkanlar təqdim edir. İnnovasiya fəaliyyətinin inkişafı üçün insan resursları məsələsi də əhəmiyyətlidir. Hökumət innovasiya fəaliyyətinin stimullaşdırılmasının fəal iştirakçısı kimi çıxış edir.

Ölkə müəssisələrinin kiçik biznesin innovasiya potensialını inkişaf etdirməsi və fəal şəkildə

Açar sözlər: innovasiyalar, innovasiya potensialı, kiçik biznes, beynəlxalq təcrübə.

JEL: F 41

Giriş

İnnovasiya nəzəriyyəsi 80 ildən artıqdır ki, rəqabət və qloballaşma əsasında inkişaf etmişdir. Kiçik biznesin inkişafı iqtisadi inkişafa müsbət təsir göstərir.

1935-ci ildən bəri innovasiyalar bir çox təşkilatlar üçün gəlirlilik və məhsuldarlığın artmasına töhfə verdi. İnnovasiya nəzəriyyəsindən istifadə edən menecerlər, investorlar, sahibkarlar öz bizneslərini inkişaf etdirmək və uğur qazanmaq şansı əldə ediblər.

Bundan əlavə, texnologiyanın təkamülü və qloballaşma kimi amillər şirkətlərin rəqabət qabiliyyətini və məhsuldarlığını davam etdirmələri üçün biznes problemlərini artırmışdır. Birləşmiş Ştatlarda bir çox kiçik biznesin bacarıqları, bilikləri, təcrübəsi, eləcə də, effektiv rəqabət və böyüməni davam etdirmək üçün strategiyaların olmaması səbəbindən uğur qazana bilmədi. Həmçinin iddia edirdi ki, biznes innovasiyası investisiyaya qənaət etmək və yüksək investisiya gəlirlərini təmin etmək üçün kritik amildir.

İnnovasiyadan istifadə biznesin uzunmüddətli inkişafını təmin etmək üçün strateji idarəetmə vasitəsi olmalıdır.

İnnovasiya nəzəriyyəsinin bəzi kiçik müəssisələrin niyə uğur qazandığını və kiçik biznes sahiblərinin, liderlərin və ya menecerlərin rəqabətə davamlı qalmaq və böyüməni təşviq etmək üçün hansı strateji idarəetmə vasitələrindən istifadə etməli olduğunu anlamaq bu tədqiqat işinin əsasını təşkil edir.

Kiçik biznesin innovasiya sferasında rolu çoxşaxəlidir:

1. O, iqtisadiyyatda innovativ prosesləri təmin edir,

2. Yeni inkişafalara tələbat yaradır və bununla da davamlı tərəqqini təmin edir.

İnnovasiya subyektləri olan kiçik firmaların böyüməsi iqtisadiyyatın innovativ inkişafını göstərir. Kiçik firmalar yaşamaq üçün innovativ texnologiyalardan və inkişafıdan istifadə edir və onların əksəriyyəti bazara yenilik gətirməklə məşğuldur.

Kiçik bizneslər fəaliyyətlərinin böyüməsini davam etdirmək üçün innovativ biznes modelinə ehtiyac duyurlar. Biznes modelinin innovasiyası menecerlərin təşkilatın məhsuldarlığı, gəlirliliyi və davamlılığı üçün resursları, metodları, prosesləri və faydaları uyğunlaşdırması lazım olan əsas dəyişiklikdir [1].

Biznes modeli innovasiyası konsepsiyaları biznesin mahiyyətini və müştəri tələbinə müsbət cavab vermək və müştəri məmnuniyyətini və ya xidmətini artırmaq missiyasını başa düşmək üçün faydalıdır. Biznes modelinin innovasiyasının əsas məqsədi məhsul və ya xidmətlərin dəyərini yaxşılaşdırmaq və müştərilərin tələblərini səmərəli şəkildə qarşılamaqla təşkilatın xeyrinə yeni resurslar yaratmaq və artırmaq olmalıdır.

Böyüməyi təşviq etmək üçün menecerlər yeni ideyalar yaratmalı və biznes modeli innovasiyaları vasitəsilə yeni strategiyalar hazırlamalıdır. Uğurlu biznes innovasiya modelləri şirkətin girişlərini, nəticələrini və məqsədlərini uyğunlaşdırmaqlıdır.

Effektiv biznes liderləri istənilən vaxt böyüməni qiymətləndirməyi və məhsuldarlığın azalmasının qarşısını almağı bacarmalıdır. Biznes menecerləri mənfəəti artırmaq üçün yeni strategiyaların müəyyən edilməsində mühüm rol oynadıqlarından, onlar öz uyğun biznes model innovasiyalarını müəyyən edə bilməlidirlər. Məhsuldarlığı artırarkən yeni ideyalar və strategiyalar hazırlamaq bacarığına malik olan biznes menecerləri bizneslərinin böyüməsini əhəmiyyətli dərəcədə artırma bilərlər [1].

Müasir biznes mühitində rəqabətin artan təsiri menecerləri məhsuldarlıq və gəlirliliyi həyata keçirmək üçün yeni strategiyalar yaratmağa və ya inkişaf etdirməyə sövq etməli olan digər amildir. Kiçik biznes menecerləri üçün bazarda səmərəli qalmaq üçün müştərilərin dəyərini artırmaq və biznes modeli innovasiyası vasitəsilə qiymət və marketinq strategiyalarını inkişaf etdirmək çox vacibdir.

Hazırda innovasiya sferasında kiçik müəssisələr aşağıdakı üsullarla formalaşır:

1. Onlar subsidiyaları daim azaldılan iri dövlət elmi müəssisələrindən ayrılır. Bu kiçik firmaların fəaliyyəti əsasən ana şirkətdə işlənmiş texnologiyanın transformasiyası və təkmilləşdirilməsinə yönəldilmişdir;

2. Elmi inkişaf, praktiki tədqiqatlar və tam innovasiya dövrü ilə məşğul olan elmi-tədqiqat institutlarının laboratoriya və şöbələrinin bazar analoqları kimi yaradılır;

3. İnkişaf etdiricilər qrupları rəqabətqabiliyyətli və gəlirli elm tutumlu məhsullar istehsal etmək üçün birləşirlər;

4. Müəyyən mütəxəssislər tərəfindən yaradılmış innovasiyaların və texnologiyaların yayılması üçün vasitəçi kimi formalaşır.

Belə kiçik innovativ müəssisələr yeni ideyanın həyata keçirilməsi üçün vaxt çərçivəsində fəaliyyət göstərirlər. İnnovativ fəaliyyətin inkişafı və kiçik biznesə dəstək bir-biri ilə əlaqəli və bir-birindən asılıdır.

Yeni ideyaların uğurlu istismarı biznesin öz proseslərini təkmilləşdirməsi, yeni və təkmilləşdirilmiş məhsul və xidmətlərin bazara çıxarılması, səmərəliliyinin artırılması və ən əsası gəlirliliyinin yüksəldilməsi üçün çox vacibdir.

Bazar yerləri - istər yerli, istər regional, istər milli, istərsə də qlobal olsun - yüksək rəqabətli olur. Yeni texnologiyalara daha geniş çıxış və internetin təklif etdiyi ticarət və bilik mübadiləsi imkanlarının artması nəticəsində rəqabət artır.

Kiçik miqyaslı şirkətlərin təcrübəsi göstərir ki, innovasiya fəaliyyəti, aşağıdakı mərhələlərə bölünən biznes proseslərinin təşkilinə əsaslanır:

1. Məqsədin müəyyən edilməsi. Məqsədlər müəssisənin xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilir və belə ola bilər: yeni məhsulların buraxılması və yeni texnologiyaların inkişafı, yeni bazarlara daxil olmaq, işgüzar nüfuzun yüksəldilməsi və s. yolu ilə rəqabət qabiliyyətli artım.

2. Müəssisənin innovasiya potensialının qiymətləndirilməsi, indeks sistemi.

Ən mühüm xüsusiyyətlər arasında aşağıdakıları qeyd etmək olar: elmi-texniki potensial, kommersiyalaşma indeksləri, innovasiyaların idarə edilməsi sisteminin xüsusiyyətləri, innovasiyaların iqtisadi səmərəliliyi.

Beynəlxalq təcrübədə innovasiya potensialının qiymətləndirilməsinin digər mühüm göstəricisi Yaponiya şirkətləri tərəfindən tətbiq edilən TAT (turn-around time) sistemidir. Bu indeks yeni bir məhsula ehtiyac və ya tələbat yarandığı andan onun çoxlu sayda bazarlara göndərildiyi ana qədər olan vaxtı müəyyən edir [2].

3. İnnovasiya fəaliyyətinin növünün müəyyən edilməsi. O, ya orijinal dizayna əsaslanma bilər, ya da üçüncü tərəfdən alınmış ola bilər. Birinci halda, tədqiqat və inkişaf məşğul olmaq üçün xüsusi qrup yaradılmalı və ya müəssisə strukturunda tədqiqat innovasiya bölməsi yaradılmalıdır. Sonuncu halda, müəssisə tədqiqat təşkilatları ilə strateji tərəfdaşlıq təşkil edir ki, bu da əhəmiyyətli təkrarlanmayan xərclər tələb edir.

Biznesin çökməsinin qarşısını almaq üçün innovasiya çox vacibdir. Yeni bir işə başlamaq yeni bazara girmək istəyən sahibkarlar üçün çətin ola bilər.

İnnovasiyaların təşviqi sahibkarlara məqsədlərinə çatmaq və biznes uğursuzluğunun qarşısını almaq üçün lazım olan adekvat resurslara malik olmağa imkan verə bilər.

Zəif idarəetmə, texniki, konseptual və şəxsi bacarıqlar innovasiya ruhunu zəiflədə və biznesin çökməsinə səbəb ola biləcək amillərdəndir. Kiçik biznes menecerləri təşkilatın böyüməsinə təsir edən bir çox əməliyyat problemi ilə qarşılaşırlar. Bir çox kiçik şirkətlər istehsal və satışı yüksək səviyyədə saxlamaq üçün biznes bacarıqlarının, idarəetmə vasitələrinin və biznes strategiyalarının olmaması səbəbindən dağıldı.

Kiçik biznes innovasiyaları təkmilləşdirmək və biznes uğursuzluğunun qarşısını almaq üçün xarici mənbələrdən istifadənin biznesə təsirini təhlil etmək üçün xətti proses modelindən istifadə etmək daha məqsəduyğun sayılır.

Şirkətin uğursuzluğu məhsuldarlığa təsir edən daxili və xarici amillərin daha yaxşı müəyyən edilməməsi və təhlilinin olmamasından irəli gəlir.

Menecerlər biznesin çökməsinin və ya uğursuzluğunun qarşısını almaq üçün satışın azalması, likvidliyin olmaması, aşağı istehsal və fond dövriyyəsi, yüksək borclar və müştəri şikayətləri kimi amilləri təhlil etməlidirlər.

Həmçinin kiçik biznes menecerləri innovasiyadan biznes strategiyası kimi istifadənin təşkilatda maliyyə böhranının qarşısını ala biləcəyini müdafiə etməlidirlər. Kiçik biznes menecerləri və ya liderləri innovasiyadan bütün biznes fəaliyyətlərini idarə etmək, təhlil etmək və inkişafa təşviq etmək üçün bir strategiya kimi istifadə etməkdən xəbərdar olmalıdırlar.

Biznes planlaşdırma əsasında optimallaşdırma və səmərəliliyi təmin etmək üçün innovasiya stratejidir. İnnovasiya planlaşdırma və təşkilatın səmərəliliyini artırır və biznesin davamlılığına töhfə verir[2].

Biznes planlaması menecerlərin müsbət gəliri təmin etmək üçün investisiya və dövriyyə kapitalına ehtiyacı olan fondların idarə edilməsinin zəruri göstəricisidir.

Adekvat planlaşdırmadan istifadə edən menecerlərin uğur qazanmaq şansı var. Bir çox biznes sahibləri rəqabət qabiliyyətini saxlamaq üçün real biznes planlarının və strategiyalarının olmaması səbəbindən fəaliyyətlərini dayandırırırlar. Menecerlər şəffaflığı və uğuru təmin etmək üçün ma-

liyyə kəsirlərinin və ya hər hansı yanlış idarəetmənin qarşısını ala biləcək strateji idarəetmə planı hazırlamaladırlar.

Yeni məhsulların hazırlanması ilə məşğul olan kiçik firmalar rəqabət mübarizəsində onların sağ qalmasını təmin edirlər. Bununla yanaşı qeyd etmək lazımdır ki, uğurlu rəqabət üçün firmanın yeni məhsullarda daimi lider olması heç də vacib deyil. Kiçik bir firmanın bazara girməsi üçün iki strategiya var:

- bazara digər firmalardan daha tez və ya birincilər arasında daxil olmaq;

- yeni məhsulun artıq bazarda kifayət qədər yerləşdiyi bir vaxtda bazara daxil olmaq.

Birinci yerə çıxan kiçik firmalar öz sahələrində innovatorlar, ikinci firmalar isə ardıcılar hesab edilir. Kiçik bir firma bazara giriş strategiyasını özü müəyyən edir. Kiçik bir firma hansı strategiyadan istifadə etməsindən asılı olmayaraq, yeni məhsullar yaratmalıdır. İnnovasiya potensialı və innovasiya fəaliyyəti kimi anlayışlar innovasiya prosesi ilə sıx bağlıdır. Təşkilatın yeniliyi ilk dəfə həyata keçirməyə və təkrar istehsal etməyə hazır olması, eləcə də, bacarığı onun innovativ potensialını xarakterizə edir.

Bir innovasiya-aktiv təşkilat üzrə işçilərin orta sayı orta hesabla 1267 nəfər, qeyri-innovasiya üzrə 260 nəfər olmuşdur. Ali peşə təhsilinin olması ilə xarakterizə olunan işçilərin ixtisas səviyyəsi innovativ təşkilatlarda bir qədər yüksəkdir. Qeyri-innovativ təşkilatlarda 19,5%-ə qarşı ali peşə təhsilli mütəxəssislər 22,1% təşkil edir. Əldə edilmiş məlumatların təhlili göstərir ki, təşkilatlarda innovativ fəaliyyətin həyata keçirilməsində ən böyük çətinliklər iqtisadi amillərlə bağlıdır. Ən mühüm iqtisadi amillər arasında innovasiyaların yüksək qiymətini qeyd etmək olar - bunu sorguda iştirak edən təşkilatların 33,5%-i, şəxsi vəsaitlərinin çatışmazlığı - 32,6%, dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyinin olmaması - 29,3%, yüksək iqtisadi risk - 27,3% təşkilatlar qeyd edib[3].

Müəssisənin innovativ potensialı innovativ fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün zəruri olan müxtəlif növ resursların, o cümlədən maddi, istehsalat, maliyyə, intellektual, elmi, texniki və digər resursların məcmusudur. İstənilən dövlətdə innovativ potensial milli sərvət kimi təsnif edilir. Qabaqcıl inkişaf etmiş ölkələrdə məhsulun, texnoloji və təşkilati-idarəetmə innovasiyalarının yaradılması, mənimsənilməsi və bazara çıxarılması üçün məqsədyönlü fəaliyyət olan innovativ

fəaliyyətini qoruyan qanunvericilik aktları mövcuddur.

İnnovativ fəaliyyət iqtisadi artım və həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması üçün zəruri şərtədir və buna görə də, dövlətin və müəssisələrin innovasiya siyasətinin həyata keçirilməsində mərkəzi yer tutur. İnnovasiya fəaliyyətinin səviyyəsi bütövlükdə milli iqtisadiyyatın inkişaf tempi və ayrı-ayrı sahələrin və müəssisələrin rəqabət qabiliyyəti ilə müəyyən edilir.

İnkişaf etmiş ölkələrdə yüksək innovasiya fəallığının ən mühüm göstəricisi elmi-tədqiqat və təkmilləşdirmələrə milli xərclərin və sənaye investisiyalarının tədricən yaxınlaşmasıdır.

Sənaye və müəssisə səviyyəsində innovasiya fəaliyyəti həlledici dərəcədə innovasiya strategiyasının düzgün seçilməsindən və innovasiyaların idarə edilməsinin keyfiyyətindən, istehsal sistemlərinin çevikliyindən, resurslardan istifadədə çeviklikdən, bir sıra inzibati funksiyaların həvalə edilməsindən asılıdır.

Sahibkara görə innovasiya üçün ən mühüm stimül sahibkarlıq mənfəəti əldə etməkdir və zəruri şərt güclü hüquqi müdafiə mexanizminin olmasıdır [3].

Kiçik innovativ müəssisələr milli innovasiya sisteminin mühüm elementidir, çünki onlar elm və texnoloji məkan arasında əlaqə rolunu oynayırlar, çünki kiçik müəssisələr inkişafı əmtəəyə çevirərək yeni məhsul və texnologiyaların yaradılması riskini öz üzərlərinə götürürlər. Nəticədə kiçik müəssisələr riskli fəaliyyət xarakteri daşıyır, onların sayı daim dəyişir, bir çox firmalar ölür, əvəzində isə yeniləri yaranır. Bu, milli innovasiya sistemində müəyyən balans yaradır. Bu günə qədər Azərbaycan iqtisadiyyatının səciyyəvi xüsusiyyətləri infrastrukturun inkişaf etməməsi səbəbindən kiçik innovativ müəssisələrin sayının az olması ilə xarakterizə olunur.

İnnovativ sahibkarlığın dəstəklənməsi üçün infrastrukturun əsas elementləri bunlardır:

- ✓ kiçik biznesə informasiya dəstəyi;
- ✓ konsaltinq firmalarının, idarəetmə və marketinq mərkəzlərinin yaradılması;
- ✓ inkişaf etmiş biznes innovasiya mərkəzləri, texnoparklar və biznes inkubatorlar şəbəkəsinin yaradılması;
- ✓ Ərazi istehsal zonaları şəbəkəsinin yaradılması;
- ✓ Texnologiya transferi strukturunun yaradılması;

✓ Texnologiyaların qiymətləndirilməsi mərkəzlərinin yaradılması;

✓ İnnovativ inkişaf üçün regional mərkəzlərin yaradılması;

✓ inkişaf etmiş vençur fondları şəbəkəsinin, elmi-texniki sahədə kiçik müəssisələrin inkişafına kömək edən fondların, texnoloji inkişaf fondlarının yaradılması.

İnnovasiya infrastrukturunun dəstəklənməsinin ən mühüm elementlərindən biri kiçik biznesə informasiya dəstəyi olmalıdır. İnformasiya strukturunda innovativ sahibkarlıq sahəsində qanunvericilik, inzibati sərəncamlar, onun ölkədə inkişafı üçün şərait, məhsul bazarları, rəqiblər, resursların, avadanlıqların tədarükü potensialı, istehsalat imkanlarının mövcudluğu, ixtisaslı sahibkarlıq subyektləri haqqında daha dolğun məlumatlar olmalıdır [3].

Potensial investorlar haqqında ümumi və dəqiq məlumat, maliyyə bazarı məlumatları təqdim etmək lazımdır. Potensial investorlar üçün regionlarda məlumat banklarının yaradılması, onları yeni investisiya layihələri barədə məlumatlandırmaq, kapital bazarında rəqabət mühiti yaratmaq lazımdır. İnnovativ sahibkarlığın dəstəklənməsi üçün infrastruktur investorlara maliyyələşdirmə obyektlərini seçməkdə kömək edə biləcək konsaltinq firmaları, kiçik biznesdə lazım olan bütün fənlər və ixtisaslar üzrə sahibkarları maarifləndirən və öyrədən idarəetmə və marketinq mərkəzləri yaratmalıdır.

Eyni zamanda, kiçik sahibkarlıq subyektləri üçün innovativ infrastruktur institutlarının xidmətləri pulsuz və ya güzəştli şərtlərlə göstərməlidir.

Biznes innovasiya mərkəzləri, texnologiya mərkəzləri, texnoparklar və biznes inkubatorlar innovasiyalara dəstək infrastrukturunun bir hissəsi kimi geniş şəkildə istifadə edilməlidir.

Elmi-texniki sahədə innovativ fəaliyyəti aktivləşdirmək, rəqabətqabiliyyətli elm tutumlu məhsulların istehsalına yönəlmiş texnoloji mərkəzlərin sayını genişləndirmək lazımdır. Texnoparklar yeni texnikanın və elm tutumlu texnologiyaların yaradılmasına və istifadəsinə yönəlmiş innovativ təklifləri, elmi-texniki proqramları və layihələri qiymətləndirib seçməli, bu təkliflərin riskliliyini qiymətləndirməli, elmi tədqiqatların həyata keçirilməsinə və onların nəticələrinin istehsalata ötürülməsinə kömək etməlidir.

Kiçik innovativ müəssisələrin optimal inkişafına və fəaliyyət göstərməsinə töhfə verən innovasiya fəaliyyətində dövlət dəstəyi böyük rol oynayır. İnnovativ sahibkarlığın inkişafına təqdim olunan müəyyən amillər təsir edir. İnnovativ sahibkarlığın dövlət səviyyəsində dəstəklənməsi onun inkişafının əsas dövlət istiqamətlərinin müəyyən edilməsini və dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdirilməsi üçün tələb olunan vəsait fondunun yaradılmasını nəzərdə tutur.

Məhdud dövlət büdcə resursları şəraitində innovativ sahibkarlığın dəstəklənməsi üçün infrastrukturun yaradılması və inkişafı dövlət siyasətinin ən mühüm vəzifəsidir. İnnovativ sahibkarlığın dəstəklənməsi üçün infrastrukturun formalaşdırılması dövlətin maliyyə yardımına daha çox ehtiyacı olan kiçik müəssisələr üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Kiçik innovativ biznesin, o cümlədən dövlət və iri bizneslə strateji qarşılıqlı fəaliyyət mexanizmləri əsasında səmərəli inkişafı bütövlükdə regionun sosial-iqtisadi vəziyyətinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Regionda kiçik innovativ biznesin inkişafında dövlət və bələdiyyə orqanlarının fəal iştirakı investisiya potensialının və innovativ fəallığın artmasına kömək edəcəkdir. Bölgədə kiçik sahibkarlıq göstəricilərinin artması rayonun iqtisadi fəaliyyətinin ümumi nəticəsinin, istehsal, istehlak, əmək, maliyyə, institusional potensialın artmasına, yəni regionda investisiya mühitinin yaxşılaşmasına səbəb olacaqdır. Beləliklə, kiçik sahibkarlığa dövlət dəstəyinin aktivləşdirilməsi rayon iqtisadiyyatının bütün subyektlərinə müsbət təsir göstərəcəkdir. Regional innovasiya siyasətinin mühüm istiqaməti kiçik innovativ sahibkarlığa, o cümlədən dövlət, ictimai və kommertiya müəssisələrinin dəstəklənməsi institutlarının təkmilləşdirilməsidir. İnnovativ sahibkarlıq sahəsində aparılan səmərəli siyasətin nəticəsi universitetlər, iri müəssisələr, kiçik bizneslər bazasında region iqtisadiyyatı daxilində innovasiyaların təkrar istehsalı mexanizminin və güclü tərəflərdən istifadə etməyə imkan verən ixtisaslaşmış innovasiya infrastrukturunun yaradılması olmalıdır.

İnnovativ müəssisələrin səmərəli fəaliyyəti yalnız informasiya, konsaltinq və təhsil strukturlarını əhatə edən inkişaf etmiş dəstək infrastrukturunu şəraitində həyata keçirilir. Ona görə də, dövlət dəstəyi xüsusilə innovativ sahibkarlığa yönəldilməlidir,

çünki kiçik firmalar əhəmiyyətli innovativ potensiala və ixracın dəyərini artırmaq imkanına malikdirlər [4].

Nəticə

Kiçik müəssisələr iş yerləri yaradır, sosial dəyişikliklərə və iqtisadi inkişafa kömək edir. Kiçik biznes uğursuzluqlarının yüksək nisbəti bir çox biznes sahiblərini, menecerləri, sahibkarları və hökumət rəhbərlərini narahat edir. Qloballaşmanın və texnoloji irəliləyişlərin biznes fəaliyyətlərinə təsiri bazar rəqabətini artıraraq, bəzi kiçik bizneslərin uzun illər yaşamasını və böyüməsini davam etdirməsini çətinləşdirir. Kiçik biznes menecerləri və liderləri istehsal xərclərini azaldan, satışı artıran və uzunömürlülüüyü təmin edən innovativ idarəetmə alətləri və strategiyaları hazırlamaq üçün ixtiradan kənara çıxmalıdırlar. Biznes təcrübələrində innovasiya nəzəriyyəsinin tədqiqi uğur və böyüməni təmin edir. Baxmayaraq ki, innovasiyadan idarəetmə vasitəsi kimi istifadə uğursuzluğun qarşısını almağa və uzunmüddətli perspektivdə biznesin inkişafını artırmağa kömək edir.

Kiçik biznes menecerləri və ya sahibləri öz biznes təcrübələrinə nəzər salmalı və uzun müddətli davamlılıq üçün müvafiq strategiya və metodları təmin etmək məqsədilə yeni prosedurlar hazırlamalıdırlar.

Kiçik müəssisələrin səmərəli inkişafına töhfə verən dövlət orqanları, kommertiya və qeyri-kommertiya təşkilatları ilə kiçik innovativ müəssisələrin qarşılıqlı əlaqəsinin səmərəliliyi, kiçik müəssisələrin sahibkarlarla qarşılıqlı əlaqəsi sayəsində biznesin davamlılığı səviyyəsinin sadalanan subyektlərə innovasiya risklərinin neytrallaşdırılması, habelə biznes tərəfdaşlıqlarının strukturunda risklərin bölüşdürülməsi və nəticədə innovativ fəaliyyətin səviyyəsinin necə yüksəldilməsi, o cümlədən kiçik sahibkarlığa dəstək fondlarının köməyi və müxtəlif formalarda dövlət dəstəyi ilə yüksəlməsində özünü göstərəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Xudayberdin E.R. "Kiçik innovativ biznesin rolu yeni texnoloji nizamın formalaşması". 2004, 168 s.
2. Aleksandrin Yu.N. "İnnovativ iqtisadiyyat və kiçik biznesin institusional mühiti". / Yu.N. Aleksandrin. Rusiya və müasir dünya, 2011, № 4. - İl. 101-113.

3. Kornilov D.A. O.G. Belyaev. “Regionun innovativ potensialının qiymətləndirilməsi” / D.A. Kornilov, O.G. Belyaev. “İqtisadiyyat, innovasiyalar və idarəetmə”. No 3 (96), 2012. səh. 254-261.

4. 3. Dadaşev A. “Kiçik sahibkarlığa dəstəyin səmərəliliyi”. // İqtisadiyyat məsələləri. - 2002. - No 7. - S.127-139.

Халида Мехди кызы АГАЕВА, к. э. н., доцент
Халик Алоисат оглу МУСАЗАДЕ
 Азербайджанский Технологический Университет

ПОТЕНЦИАЛ ИННОВАЦИЙ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ

Резюме

Целью данной статьи является анализ мирового опыта использования инновационного потенциала малого бизнеса и возможностей предприятий страны по его использованию.

В современных условиях инновации становятся одним из определяющих факторов экономического развития. Малый бизнес является важной частью этого процесса. Превращение возможностей компаний в действия больше зависит от их инновационного потенциала. Для оценки инновационного потенциала используется индексная система. В зависимости от уровня такой потенциал может варьироваться от отрасли к отрасли.

Относительно низкий уровень инновационной активности отечественных предприятий заставляет обращаться к опыту зарубежных компаний. Одним из основных вопросов здесь является системный подход, предполагающий использование во взаимодействии внутренних и внешних факторов. Результаты инновационной деятельности напрямую связаны с характером организации бизнес-процессов. В это время постановка цели, оценка инновационного потенциала и определение вида инновационной деятельности являются основными элементами. Интеграция малого бизнеса с крупными компаниями и исследовательскими организациями открывает большие возможности. Вопрос человеческих ресурсов также важен для развития инновационной деятельности. Государство выступает активным участником стимулирования инновационной деятельности.

Для того чтобы предприятия страны могли развивать и активно использовать инновационный потенциал малого бизнеса, необходим переход от товарной экономики к индустриально-инновационной.

Ключевые слова: инновации, инновационный потенциал, малый бизнес, международный опыт.

Khalida Mehdi gizi AGHAYEVA, i.f.d., associate professor
Khaliq Aloysatoglu MUSAZADE
 Azerbaijan Technology University

THE POTENTIAL OF INNOVATION IN SMALL BUSINESS

Summary

The purpose of this article is to analyze the international experience of using the innovation potential of small business and the opportunities of the country's enterprises to take advantage of it.

In modern conditions, innovations become one of the determining factors of economic development. Small business is an important part of this process. The transformation of companies' capabilities into action depends more on their innovation potential. An index system is used to evaluate innovation potential. Depending on the level, such potential may vary from industry to industry.

The relatively low level of innovation activity among domestic enterprises makes them look at the experience of foreign companies. One of the main issues here is a systematic approach that involves the use of internal and external factors in interaction. The results of innovation activities are directly related

to the nature of business process organization. At this time, setting the goal, evaluating the innovation potential and determining the type of innovation activity are the main elements. The integration of small businesses with large companies and research organizations offers great opportunities. The issue of human resources is also important for the development of innovation activities. The government acts as an active participant in the stimulation of innovation activities.

In order for the country's enterprises to develop and actively use the innovation potential of small business, a transition from a commodity economy to an industrial-innovation economy is required.

Keywords: innovations, innovation potential, small business, international experience.